

LBRIS

We know
books

DAN VOICULESCU

UN BĂIAT
DE NICĂIERI

Cuprins

Repere esențiale	5
Am deschis ochii	7
Am început să alerg	26
Am învățat să aleg	53
Am ales să fiu liber	73
Un alt Voiculescu	97
Un nou început	106
Primul milion	112
Viitura socială	115
Premise politice	118
Fundația, preocupările doctrinare, tratatele economice	125
Între viață și moarte	129
2000–2001, ce-ar fi fost dacă... ..	137
Sensuri noi	142
Diferența în politică	160
Marile controverse	172
În nume propriu	194
Uniunea Social-Liberală	208
În furtună	224
O întâmplare	238
Moartea cu ochii	240
Teologia	244

Reperete esențiale ale familiei	248
Din universul „familiar“	256
Sărbători la dublu	258
Ce urmează?	260
În concluzie.....	267
 ANEXE	 269

Ofertă completă BIBLIOTECA RAO

Nonficțiune pentru adulți

Lorna Byrne

*De unde vine iubirea • Îngeri în părul meu •
Îngeri la vârful degetelor mele*

Elsa Punset

Un rucsac pentru întreg universul

ISTORIE

Madeleine Albright

Fascismul – un avertisment

Stefan Aust

Complexul Baader – Meinhof

Trevor Barnes

Dublu exitus

Neal Bascomb

Ultima redută a iernii

Judy Batalion

Diavoli sau zeițe

Antony Beevor

Berlin

Ronen Bergman

Ridică-te și ucide primul

Nicholas Best

Obiectiv Jablunka

Dieter Breuers

O istorie puțin altfel a vrăjtoarelor și a prigonirii lor

Jean-Louis Bruguiere

*Ceea ce n-am putut spune. 30 de ani de luptă
împotriva terorismului*

John R. Bruning

Indestructibil

Garance Le Caisne

Operațiunea Cezar

Michael Cannell

Incendiar

Christopher Clark

*Sommambulii. Cum a intrat Europa în război în
1914*

Josh Dean

Capturarea submarinului K-129

Michael Dobbs

Indezirabili

Mark Felton

Castelul vulturilor

Richard J. Evans

Al Treilea Reich vol. II

Peter Finn & Petra Couvée

Afacerea Jivago

Ken Follett

Notre-Dame

Matti Friedman

Spioni fără țară

Anne Garrels

Țara lui Putin: O călătorie în Rusia reală

Adrian Gilbert

WAFFEN-SS: Armata lui Hitler în război

David Grann

Crimele din Osage County

David M. Guss

Cele 21 de evadări ale locotenentului

Stephen Harding

Alastair Cran

Joel F. Harrington

Ultima bătălie

Roger Howard

Călăul credincios

Agnes Humbert

Operațiunea Damocles

Resistance. Războiul nostru

RAO Distribuție
Str. Bârgăului nr. 9-11, București, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

DAN VOICULESCU
Un băiat de nicăieri
Toate drepturile rezervate

© RAO Distribuție, 2024
Pentru prezenta ediție

2024

ISBN 978-606-006-952-2

Repere esențiale

Puterea de a trăi clipa înseamnă capacitatea de a te elibera de frică. În special de frica de moarte. Eu am avut norocul să mă eliberez de această frică la vârsta de 10 ani.

*

Nu mi-a plăcut deloc să îmi colorez realitatea. Întotdeauna m-am raportat la oameni și lucruri așa cum sunt, nu cum mi-ar plăcea să fie. Însă, începând din acele zile, în care m-am întors acasă, analizându-mi detașat și obiectiv trecutul și prezentul, mi-a devenit tot mai clar că, în afara unor inevitabile excepții, în fiecare om, lucru, loc sau moment poate exista și un conținut pozitiv, constructiv, util. Inclusiv în cei trei ani de pușcărie, care au cauzat atâta suferință în jurul meu, a existat un sâmbure de utilitate. Am trecut și această încercare, am ieșit întărit. Am descoperit caractere neașteptate. Am depășit bariere care, în alt context, ar fi părut de netrecut. Mi-am reamintit că, pentru valorile în care cred, pot lupta până în pânzele albe. Și dincolo de ele.

*

Înfruntă-ți frica, nu o ocoli! Dacă aș fi amânat să-mi fac analizele la Viena sau, ulterior, dacă nu mă operam imediat ce am aflat diagnosticul, boala s-ar fi răspândit iremediabil în corp, iar această carte,

ca și ultimii mei peste douăzeci de ani, nu ar mai fi existat. O lună, o săptămână, chiar și o singură zi ar fi putut face diferența între viață și moarte, între zeci de ani de realizări, întâlniri și oameni, pe de o parte, și neant, de cealaltă parte. Mai succint, am observat atunci, din propria experiență, cum frica – de o hotărâre complicată, de o înfruntare dificilă, de moarte – se poate dovedi cel mai scurt drum către eșec. Orice fel de eșec, de la cele din profesie sau familie până la plecarea prematură și evitabilă din viață. Niciodată n-am pierdut timp în cadrul unui demers decizional, am avut mereu reflexul de a tranșa rapid orice dilemă. Uneori, poate, prea rapid.

*

Dacă în univers poate fi mai mult de știut și de înțeles decât ne poate explica „acum” știința noastră terestră, iar dacă teologia deschide un drum dincolo de acest „acum”, sigur că sunt interesat de teologie. S-o cunosc, s-o înțeleg, nu să ader necondiționat. Acesta este, în esență, reflexul care m-a mobilizat întreaga viață: vreau să descopăr sau măcar să intuiesc ce se ascunde dincolo de evidența accesibilă prezentului și simțului comun. Doar acționând astfel am reușit, de cele câteva ori, să fac un pas semnificativ înainte și un pic mai repede decât alții. Sigur că această „grabă” mi-a creat și multe neajunsuri. Nu e deloc comod să fii în alt ritm față de prezentul tău. Dar, privind retrospectiv la viața mea, este singura cale care m-a interesat cu adevărat.

Am deschis ochii

Am deschis ochii. Era întuneric. Beznă. De neînțeles. Cu doar câteva clipe mai înainte simțisem cum razele soarelui îmi ard fața. O lumină roșie, incandescentă, mă obligase să închid ochii. Era cald. Foarte cald. Din depărtare se auzeau vag voci, râsete, strigăte. Indescifrabil. Știam că ar trebui să mă întorc. Sau măcar să deschid ochii. Să văd unde am ajuns. Nu puteam fi departe, aproape că nu mă mișcasem. Sau așa mi se părea.

Nu știam să înot. Să înot de-a adevăratelea. În condiții prietenoase, dădeam din mâini, din picioare, rămâneam câteva secunde deasupra apei, înaintam doi-trei metri, apoi trebuia să mă opresc, să mă odihnesc. Dacă se întâmpla să mai fie și altcineva în jur, un băiat, dar mai ales o fată, găseam rapid un pretext să mă opresc pentru treburi mai importante: mă prefăceam interesat de o piatră foarte specială descoperită pe fundul apei, de un misterios pește uriaș și viu colorat, de-o idee care trebuia brusc dezbătută. Așa că, în ochii colegilor mei, treceam drept un înotător experimentat, care își permitea să se relaxeze singur pe lac.

Dar, în realitate, marea încă n-o văzusem, iar în foarte rarele ocazii în care mai ajungeam în jurul unui lac, tata pescuia, iar eu îi puneam o mie de întrebări absurde, pe orice temă, de la caracterele uriașe care pândesc marinarii în oceane și marile bătlăii din

Al Doilea Război Mondial, despre care părea să știe atât de multe, până la obiceiul ciudat al unor oameni, chiar și de pe strada noastră, din București, de a-și ține wc-ul în casă. „Groaznic. Cum suportă mirosul?“ Din fericire, casa noastră avea wc-ul la locul lui, în curte, ferindu-ne de mirosuri sau alte complicații. Tata îmi răspundea răbdător, la început cu multe detalii, apoi, pe măsură ce îl bombardam cu nesfârșite curiozități, îmi arunca doar fraze în doi peri, care mă blocau, dar nu mă descurajau. După orice „de ce“ mai e loc de încă unul. Și încă unul. Dar la atât se reduceau contactele mele cu apa, lacurile și înotul.

Și totuși, ajuns în prima mea tabără, n-am ezitat să mă urc pe pluta improvizată de câțiva bușteni, legată cu o sârmă la marginea lacului de munte, aflat la doar câteva minute de mers de cabana în care eram cazați. De regulă, chiar și la acea vârstă, acționăm rațional, nu mă aventuram în contexte care nu-mi erau cunoscute. Însă, de data aceea, purtat de valul independenței descoperite cu ocazia primei plecări de acasă, m-am lansat în aventură pe apă, de unul singur, în timp ce copiii ceilalți începuseră să se joace „ascunselea“ fără să mă observe. Folosindu-mă de o creangă, am început să vâslesc, îndepărtându-mă încet de mal și de gălăgia colegilor mei. În mai puțin de un minut se mai auzeau doar apa și buștenii lovindu-se ritmic între ei. M-am întins pe spate. După câteva momente, din cauza soarelui care mă ardea pe față, am închis ochii. M-am gândit să stau așa cinci minute și apoi să mă întorc pe mal. Număram secunde. Număram din ce în ce mai rar. Apa clipocea prietenos, se simțea și o briză ușoară. Dacă și soarele ar fi fost mai puțin implicat, condițiile ar fi devenit ideale pentru somn. Dar chiar și așa, cu razele care îmi înroșeau pielea, este posibil să fi ațipit și să nu fi simțit când, poate, unul dintre buștenii care alcătuiau pluta s-a desprins ușor de ceilalți. Sau poate pluta s-a lovit de cine știe ce piatră, de un trunchi de copac. Nu știu nici până azi de ce și cum, dar, într-o clipă, m-am

trezit sub plută. Am trecut brusc de la fierbinte la rece, din foarte uscat, am ajuns complet ud și, parcă mai rău decât toate, de la lumina incandescentă care mă obligase să-mi închid ochii, m-am trezit într-un întuneric deplin.

Șocul mi-a diminuat și mai mult abilitățile de înotător, oricum precare la acea vârstă. Am înghițit apă. Câteva guri. M-am înecat. Am înțeles că sunt exact sub bușteni. Îi atingeam cu mâna, m-am zgâriat în sârmă, dar era cu neputință să dau de un capăt, să ies la suprafață. Apa devenea, parcă, tot mai vâscoasă. Lichidul gros, întunecat, rău, încărcat cu resturi vegetale, îmi pătrundea în nas în locul aerului, înecându-mă. Mă simțeam complet amețit sub pluta care căpătase dimensiuni gigantice, o placă neagră și nesfârșită care acoperea întreg lacul. Am întins încă o dată mâna într-o parte, am încercat să împing buștenii într-o singură direcție, să ies în cealaltă. M-am oprit. Părea imposibil să ies. M-am oprit un moment, convins că urmează să mă înec. Și totuși, după încă o secundă, m-am prins de un buștean, am tras cu putere și am ieșit la suprafață. Cum de o mișcare pe care o mai încercasem de minimum zece ori s-a dovedit, brusc, salvatoare, nici până azi nu mi-e clar. Pe moment m-am gândit că a venit cineva să mă ajute. Dar nu era nimeni. Doar eu. Stors de energie, tușind, dar cu nasul în aer și ochii în soare.

*

Copilăria mea se împarte în înainte și după accidentul cu pluta, petrecut când aveam 10 ani, exact la timp pentru a face trecerea de la starea de „nicio grijă“ la o înțelegere graduală a binelui și răului lumii din jur.

M-am născut în București, într-o familie modestă. Locuiam, în anii '50 ai secolului XX, într-o zonă aflată, pe atunci, la periferia Bucureștiului, Bariera Vergului, într-o casă cu două camere și o curte micuță, în care se aflau atât florile pe care le îngrijea mama, cu

grija și delicatețea cu care le făcea pe toate, cât și wc-ul, săpat într-un colț, ferit, pe cât posibil, de privirile rarilor noștri musafiri. Procurarea hranei era principala responsabilitate a tatălui meu, bărbat fără școală, dar harnic și priceput la toate, care, de obicei, lucra „cu ziua“ pentru a ne oferi mie și mamei tot ce se putea în acel context. Adică strictul necesar. Ne încălzeam cu lemne, destul de scumpe pentru venitul nostru. Hainele erau purtate cu grijă, spălate, cusute discret când timpul și uzura lăsau urme. Evaluată de la standardul mediu al timpului acestei scrieri – 2023 – gospodăria aceea era, cu siguranță, sub pragul sărăciei. Însă, raportându-mă la specificul aceluși timp, în care cicatricile războiului, ale foamei de după și ale prezenței armatei roșii erau încă vizibile la orice pas, sunt convins că ne aflăm în rândul lumii. Nu aveam prea multe resurse materiale, dar eram bogați în speranțe. Nici nu se putea altfel.

Cei din generația părinților mei prinseseră cel puțin un război mondial. Unii chiar două. Pe front, nu la televizor. Traversaseră orori fără precedent. Trecuseră prin extazul, agonia și convulsiile României mari, ale României foarte mici din 1940, ale sfârșitului Monarhiei în 1947, ale stalinismului crud, orb, aberant. Și supraviețuiseră. Deci acești oameni aveau toate motivele să spere că, după atâta rău, era loc și de mai bine. Nu mult mai bine, învățaseră că așteptările mari se plătesc scump. Dar măcar puțin, ceva mai bine și mai simplu trebuia să le fie. În primii ani ai vieții mele, părinții mei erau mulțumiți dacă aveam câte ceva de mâncare, iar în sezonul rece nu se făcea foarte frig în casă. Și au fost ierni grele în acea perioadă, cu troiene care blocau totul. Dar, ușor, ușor, atât zăpezile, cât și sărăcia lucie au început să se mai topească. În timp, au apărut și aspirații mai îndrăznețe. La un moment dat, tata ne-a anunțat că nu se lasă până nu cumpără un televizor, minune despre care mulți dintre cei de pe strada noastră nici nu știau că există. Și nu s-a lăsat. Încurajată de succesul lui, mama și-a dorit un frigider. Și, când situația s-a mai

îndreptat, pentru că tata devenise instalator de obiecte sanitare și câștiga ceva mai bine, s-a întâmplat și minunea de a-l avea.

Evident, progresul nu m-a sărit nici pe mine. Când eram mic, înainte de vârsta școlară, fiind singur la părinți, tot ce îmi doream era să am parteneri de joacă. N-ar fi fost deloc greu. Strada era plină de copii, dar mama hotărâse că trebuie să mă țină cât mai departe de golani din cartier. Probabil că, în mare măsură, avea dreptate să o facă. Nu era zi în care să nu se audă, de peste gard, țipete, bătăi, scandal. Fiind curios, mă uitam printre uluci, trăgeam cu urechea, dar nu voiam să fiu precum cei de dincolo. Mai ales că, dincoace, îl aveam pe Ursei, corcitura apărută de nicăieri în curtea noastră, care mi-a fost, pe rând, și frate și partener de joacă și adversar de luptă și confident. Ursei și imaginația au făcut din curtea casei părinților mei o lume foarte largă în care îmi găseam mereu ceva de făcut.

Tot în acea perioadă, a primei copilării, un eveniment important îl reprezentau vacanțele la Fundenia Frunzânești, un sat aflat la câțiva kilometri de București, pe unul dintre drumurile spre Călărași, în care trăia fratele lui tata, unchiul meu. Îmi plăcea foarte mult să călătoresc, oriunde, oricum, cu aproape oricine. Dar mai ales cu tata, care părea să știe câte o poveste despre fiecare loc prin care treceam. Peste tot se întâlneau o dată cu cineva, se oprise sau măcar aflase ceva care merita spus mai departe. Mergeam cu trenul din București până în halta aflată în apropierea casei unchiului. Uneori ne aștepta o căruță „la gară“, mai ales când venea și mama. Alteori, mergeam pe jos. Indiferent de variantă, eram încântat să merg acolo pentru că, fără să mi se fi explicat vreodată de ce, la țară aveam o libertate la care nici nu visam în București. În Frunzânești puteam să ies singur pe stradă! Să vorbesc cu alți copii! Să merg la pescuit. Și, peste toate, să alerg, ore în șir, găinile prin curtea mătușii, activitate care se solda constant și cu urmări tragice pentru înaripate. Pentru că, de regulă, eram înarmat cu un băț, pe post de sabie, cu care le loveam discret în cap.

Intenția nu era să le fac rău, doar să punctez că le-am atins. Că le-am eliminat din joc, ca la „atinsea“. Numai că, din prea mare viteză, se mai întâmpla ca lovitura să fie aplicată cu o forță disproporționată. Urmarea, găina amețită era tăiată și mâncam friptură, promițând solemn că era ultima oară când mai accidentam păsărețul. Și chiar dacă promisiunea era sinceră, timpul care trecea între două vacanțe îi ștergea urmele, iar șansele de a mânca friptură rămăneau mari, la fiecare vizită pe care am făcut-o unchiului înainte de incidentul cu pluta. Pentru că după, pe lângă alte multe schimbări, am devenit mult mai atent la urmările acțiunilor mele, la tot ce pot face bine sau rău mie și celor din jur.

*

Ridicat pe buștean, ajuns din nou cu soarele în față, fără să pot distinge mai nimic în jur, tușeam, încercând să rezist durerii uriașe de cap și usturimii ochilor. Apa îmi ieșea pe nas și pe gură, lăsându-mi un gust groaznic, amar. Înțelegând că o să supraviețuiesc, am revenit în concretul imediat, gândindu-mă îngrijorat la scandalul care mă aștepta cu profesorii. Îmi imaginam vag frânturi de ceartă pe care urma să o primesc de la părinți. Nu mă speriau pedepsele lor. Știam cam ce riscam: o lună în care urma să fiu consemnat în micuța noastră curte, un caiet de exerciții la matematică. Toate îmi păreau, acolo, pe lac, absolut meritate și tolerabile. Mă simțeam epuizat, îmi venea să plâng, voiam doar să pot sta întins în pat, uscat, în siguranță. Asumând orice consecință, îmi doream să vină cineva și să mă scoată la mal. Dar, am înțeles după o vreme că nu era nimeni dispus să mă ajute.

Eram în mijlocul lacului, mult mai departe de mal decât credeam eu că sunt. Colegii mei se jucau ascunselea printre copaci, își pierduseră orice interes pentru mine. Cu o mână strângeam tare bușteanul care mă ținea la suprafață și cu cealaltă „vâsleam“ fără vlagă,

încercând să privesc în jur. Treceau secunde fără să văd niciun semn pozitiv. Pe lângă toate celelalte, energia cu care sugrumam bușteanul mă epuizase complet, iar curentul discret al apei mă împingea tot mai departe de locul în care abia se mai intuiau colegii. Un sentiment acut de teamă și neputință începea să-mi precipite din nou răsuflarea. Simțeam că, în curând, o să scap bușteanul, o să mă scufund și... o să mor?

Acela a fost momentul în care am avut, pentru prima dată în viață, sentimentul că există moarte, că toate au un sfârșit, că nimic nu e, nu rămâne 100% sigur. Evident, în mintea mea de copil, totul era foarte confuz. Erau sentimente, intuiții, nu idei. Am simțit, în același timp, teamă și curaj. Teama de acel posibil sfârșit, apărut de nicăieri, când mă așteptam mai puțin, întins pe plută, în soare, fără nicio grijă. Dar, din teama aceea se năștea și curajul de a mă lupta, de a mă opune unui sfârșit absurd pe care, după ce îl descoperisem, nu mă mai putea prinde nepregătit. Am încercat să strig după ajutor, dar eram sleit de puteri, abia mă auzeam eu. Era imposibil să mă întorc în locul din care plecasem, distanța tot continua să crească. M-am lăsat dus de curent către celălalt mal și, pe măsură ce mă apropiam de uscat, am început să dau din mâini și din picioare cu o energie nouă, neașteptată. Urma să scap din apă. În locul disperării de până atunci, se instala încrederea. Totul se clarifica. Știam ce aveam de făcut. După ce mă odihneam câteva momente, trebuia să pornesc pe mal, în jurul lacului. În cel mult o jumătate de oră puteam să mă alătur colegilor. Soarele avea să îmi usuce hainele, părul, urma să scap cu bine.

Ajuns cu pământul sub picioare, mi-am scos tricoul și m-am întins la umbră. Am adormit. Câteva minute, probabil. Când m-am trezit tricoul încă nu se uscaseră, deci nu pierdusem prea mult timp. Pe partea cealaltă a lacului nu se mai vedea nimeni. Fie plecaseră toți, fie continuau să se ascundă. Îmi era foame, sete și dor de casă.

Drumul în jurul lacului se dovedea mai lung decât îmi păruse. La un moment dat, am început să alerg, aruncând, din când în când, priviri spre apă și întrebându-mă cum de ieșisem de sub plută. Deși mă simțeam tot mai obosit, am continuat să alerg, atent unde calc și la orice alte zgomote, încercând să îmi controlez respirația.

Când, în sfârșit, am dat de locul în care găsisem pluta, nu mai era nimeni în jur. Am plecat spre tabără, am ajuns repede. Cei mai mulți colegi se jucau în jurul cabanei. Profesorii jucau cărți, strigând din când în când să nu ne îndepărtăm. Deși mi se părea incredibil, nimeni dintre cei cu care plecasem în expediție nu părea să fi observat problemele mele cu pluta. Doar Irina mi-a șoptit că mă văzuse, la un moment dat, înotând către celălalt mal. Și cineva din jur a comentat că mă dau mare, că știu să înot. În ciuda planurilor pe care mi le făcusem, am renunțat să-mi povestesc întâmplarea. Unii sigur ar fi zis că inventez, că mă dau mare. Iar alții, dacă mă credeau, m-ar fi pârât profesorilor.

Până când am ajuns acasă, n-am mai vorbit cu nimeni despre incidentul cu pluta. Însă, în prima seară când m-am întors, am pândit un moment în care să rămân singur cu mama și i-am spus secretul. Așa cum mă așteptam, în primă fază s-a supărat că m-am pus în pericol. „Îți dai seama ce se putea întâmpla?! Cum era să aflăm că...“ Nu și-a putut rosti gândul până la capăt. I-a spus lui tata, amândoi mi-au ținut o morală lungă, spunându-mi cam același lucruri, când unul, când altul. Totuși, în ciuda amenințărilor, nu m-au pedepsit, recunoscători că m-am întors cu bine.

În noaptea aia am visat cum am plecat cu pluta. Cum mă urcam, cum vâsleam ușor, cum m-am întins pe spate, cu ochii închiși. Totul, văzut de undeva de sus, de la 10-15 metri, de deasupra brazilor. Dar, în vis, pluta nu se mai răsturna. Deși eu simțeam, știam că asta ar fi trebuit să se întâmple. Visul a revenit și în nopțile următoare. Era atât de clar, de limpede, de liniștitor, încât, atunci când mă trezeam, trebuia să testez realitatea, verificându-mi zgârieturile din palme,

ficute în sârmele care legau buștenii, în momentele în care încercasem disperat să ies de sub plută.

*

După o vreme, chiar am renunțat să mai reiau povestea cu pluta și să mai caut răspunsuri. Până la 10 ani, trăisem într-un fel de eternitate calmă, cu repere și ritualuri fixe, vacanțe de vară, după-amiezi lungi în curte, întâlniri de familie la care trăgeam cu urechea fără să înțeleg mare lucru.

Nici măcar mersul la școală nu a modificat ceva radical în ritmul nostru de viață. A fost, mai curând, o continuare firească, nu o schimbare. De altfel, în ciuda așteptărilor familiei, prima zi de școală a trecut foarte discret, fără evenimente memorabile. Am intrat în sala de clasă împreună cu mama, printre alți părinți și copii. M-am așezat într-o bancă, am început să explorez discret ce se afla în jur. În afara tablei mari și negre, nimic special. Câteva tablouri cu figuri neinteresante, total necunoscute mie, ferestre, ușă, scaune, bănci. Nicio minune, niciun secret. Câțiva copii plângeau, agățându-se de mâinile părinților care încercau să-i îndese în bancă. Nu înțelegeam de ce. Chiar dacă locul nu avea nimic special, nu părea deloc periculos. Iar „tovarășa învățătoare“, deși nu putea concura cu mama la frumusețe și bunătate, n-avea nimic amenințător. Așa că nu vedeam niciun motiv de plâns sau îngrijorare. Mama a schimbat câteva vorbe cu ceilalți adulți, mi-a zâmbit, mi-a făcut discret cu mâna și a ieșit din clasă. Îmi promisese la venire că mă va aștepta la poarta școlii când termin orele. Și asta a fost. De altfel, nu-mi amintesc ca mama să își fi încălcat vreodată o promisiune. Poate doar pe aceea, mult mai târziu, când eram deja bărbat în toată regula, și ea mi-a zis că o să fie bine, că o să vorbim când mă întorc. Și n-am mai vorbit pentru că ea n-a mai fost. Dar atunci, în copilărie, la cei aproape 7 ani ai mei, știam sigur că dacă mama a stabilit ceva, nu poate fi altfel.

Și prima clasă și a doua și toate cele care le-au urmat, în ciclul primar, au trecut discret, fără tensiuni, fără evenimente majore. Nu mă omoram cu învățatul – deși pentru mama asta era prioritatea absolută –, dar notele erau mereu bune. Memoria mă ajuta să suplinesc lipsa de interes și de răbdare pentru conținutul manualelor din școala primară. Nu am luat premiul I, dar nici nu am avut probleme la nicio materie, așa că am rămas constant în zona de „copii buni”. Cred că nici învățătoarea, nici alți profesori nu s-au plâns vreodată de mine părinților. Probabil că nici nu m-au lăudat excesiv. Aveam, cred, abilitatea de a-mi îndeplini obligațiile la un nivel bun cu minim de efort.

Poate singurul element excepțional pe care l-aș putea consemna din acea perioadă este lipsa confruntărilor fizice, de tipul celor care aveau loc în aproape fiecare pauză. În toți anii de școală, și mă refer în primul rând la cei de început, când astfel de incidente sunt aproape imposibil de evitat, nu m-am bătut cu nimeni. Și nu pentru că mi-ar fi lipsit ocaziile. Eram un copil cuminte – sau așa îmi amintesc –, dar sigur nu eram chiar un îngerăș. Nu toleram niciun afront, întorceam imediat vorbele, îmi cunoșteam bine locul pe care credeam că îl merit și nu eram dispus să accept nedreptăți.

Deși, la prima vedere, nu ar părea o miză, în copilăria mea, nedreptatea era o temă importantă între copii. Și cred că, la acest capitol, lucrurile nu s-au schimbat prea mult nici astăzi. Copiii sunt foarte sensibili la ceea ce ei percep a fi sau a nu fi corect. De la note la atenția primită, la încrederea și respectul care li se acorda sau nu, în școală și în afara ei. Cred că foarte mulți copii au acest simț special al dreptății care, din păcate, mai târziu, sub presiunile vieții de adult, se poate diminua până la dispariție. Dar atunci, la 7, 8, 9 ani, cei mai mulți dintre puștii ajunși pe băncile școlii, în anii '50 ai secolului trecut sau anii '20 ai acestui secol, simt când ceva nu e corect. Când cineva îi nedreptățește. Și se revoltă. Sau suferă. Și merg acasă

și le povestesc părinților ce s-a întâmplat și cer dreptate. Iar eu nu am fost o excepție de la această regulă.

De fiecare dată când credeam că ceva nu e corect, reacționam. Îmi spuneam părerea. Învățătoarei sau colegului cu trei ani mai mare care nu se purta cum trebuie cu mine sau cu altcineva. Ceream dreptate. Fiind lipsit de experiența străzii în primii ani de viață, nu mă întâlneam cu arbitrarul. Cu nedreptatea care devine inevitabilă atunci când ai de-a face cu toți copiii, mai mari sau mai mici, din mahala. În casă și în curtea noastră, lucrurile decurgeau firesc, normal, corect. Răul, sub forma unei pedepse, mi se putea întâmpla doar dacă făceam rău. În rest, trebuia să fie bine, dacă eu eram bun. Cu astfel de convingeri, ajuns în lumea largă a școlii, era imposibil să nu mă trezesc constant implicat în confruntări pe care chiar eu le provocam, în numele unei dreptăți de multe ori imaginare. Și totuși, aproape inexplicabil, pe parcursul a opt de ani de învățat într-o școală de cartier de la marginea Bucureștiului, nu m-am bătut cu nimeni. Și asta într-o vreme în care, inclusiv din perspectiva personalului didactic, „bătaia era ruptă din rai”.

Cum a fost posibilă minunea? M-am întrebat și eu mult mai târziu. Iar răspunsul, atât cât am putut să-l deslușesc până astăzi, este că am reușit, de mic, să simt, să intuiesc măsura omului cu care mă confrunt. Nu am niciun merit. Nu m-am educat sau străduit să fiu așa. Mai ales în copilăria timpurie, nu puteam analiza, delibera sau calcula trăsăturile de caracter, mizele și reacțiile probabile ale celorlalți. Apoi, căpătând experiență de viață, sigur că am ajuns să înțeleg, ca mulți alții, că este necesar să mențin un echilibrul între ce îmi doresc eu și cât poate duce, acceptă sau înțelege celălalt. Dar nici la 8 ani, nici la 10, nici la 12, nu calculam în algoritmi relația cu oamenii din jur. Și totuși, Dumnezeu, părinții, hazardul genetic și contextul social m-au îndrumat, în toată copilăria, să îmi rezolv disputele prin cuvânt, prin ton, prin poziționare, dar nu cu pumnii. Nici măcar în adolescență.